

**OPIKELIJAVAIHTO –
Minkälaista siellä sitten tulee olemaan?**

Musiikkikasvatuksen proseminaari

Syksy 2011

Laura Kangastalo

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Kangastalo Laura Hanna Maria	
Työn nimi – Title Opiskelijavaihto – Minkälaista siellä sitten tulee olemaan?	
Oppiaine – Subject Musiikkikasvatus	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Lokakuu 2011	Sivumäärä – Number of pages 33 + 2
Tiivistelmä – Abstract Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen musiikkikasvatuksen koulutusohjelma on vuodesta 2004 asti ollut mukana CIMOn koordinoimassa North-South-South-verkosto-ohjelmassa. Tässä tutkimuksessa on tutkittu Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen ja Etelä-Afrikan Pretorian yliopiston välistä NSS-ohjelmaan liittyvää opiskelijaliikkuvuutta. Tutkimuksessa on haastateltu kahta Etelä-Afrikkaan opiskelijavaihtoon lähtevää opiskelijaa. Tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden ajatuksia opiskeluvaihtoa kohtaan. Tutkimuksessa haettiin selvittää opiskelijoiden lähdön motiiveja, toiveita ja odotuksia vaihtoa kohtaan, sekä opiskelijoiden tietoutta NSS-ohjelmasta. Tutkimuksessa käy ilmi, että lähtevät opiskelijat ovat hyvin avoimia monien vaihtoon liittyvien asioiden suhteen. Vaikka opiskelijat eivät tiedä paljoakaan opinnoista tai vaihtoon liittyvistä käytännön järjestelyistä he ovat avoimin mielin lähdössä Etelä-Afrikkaan. Motiiveina opiskelijavaihtoon lähtöön on muun muassa uusien kokemusten saaminen, afrikkalaisen musiikin oppiminen ja opetuskokemusten saaminen. Opiskelijat pitävät NSS-ohjelman opiskelijavaihtoa helppona keinona päästä opiskelemaan ulkomaille. Jo muodostuneet verkostot niin Etelä-Afrikassa kuin Suomessakin ovat olleet helpottamassa päätöstä lähteä.	
Asiasanat – Keywords: Musiikkikasvatus, opiskelijavaihto,	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	4
2	OPISKELIJAVAIHTO	6
2.1	Kansainvälisyys	6
2.2	Kansainvälisyys yliopistossa ja ammattikorkeakouluissa	8
2.3	Opiskelijavaihto	9
3	NORTH-SOUTH-SOUTH- VAIHTO-OHJELMA.....	12
3.1	CIMO	12
3.2	Suomen kehityspoliittinen ohjelma ja YK:n vuosituhattavoitteet.....	14
3.3	North-South-ohjelma	15
3.4	North-South-South-ohjelma	16
3.5	Jyväskylän yliopiston musiikin laitos ja NSS-projekti.....	17
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	21
4.1	Tutkimusongelma	21
4.2	Tutkimuksen toteuttaminen	21
4.3	Tutkimusaineisto	22
4.4	Aineiston analyysi	23
4.5	Tutkimuksen luotettavuus	24
5	TULOKSET	25
6	POHDINTA.....	29
	LÄHTEET	31
	LIITE 1	34

1 JOHDANTO

Opiskeluvaihto on yksi tärkeimmistä asioista, joita olen opiskeluaikani tehnyt. Usein mieleeni palaa tapahtumia ja asioita, joita koin vaihto-opiskelijana Etelä-Afrikassa keväällä 2007. Osallistuin Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen ja Pretorian yliopiston välisen North-South-South-ohjelman opiskelijavaihtoon opiskellen Etelä-Afrikassa Pretorian yliopistossa viiden kuukauden ajan. Itselleni kokemus ei ollut ensimmäinen pidempi jakso ulkomailla, mutta silti koin oppivani paljon niin itsestäni kuin erilaisuudesta. Lähteminen todella erilaiseen kulttuuriin tuntui jännittävältä ja jopa pelottavalta, mutta silti jokin sai minut lähtemään. Olenkin jäänyt pohtimaan sitä, mitä opiskelijavaihtoon Etelä-Afrikkaan lähtevä opiskelija ajattelee ennen vaihtojaksoa. Halusin selvittää, miksi opiskelijat haluavat lähteä vaihto-opiskelijaksi nimenomaan Etelä-Afrikkaan NSS-ohjelman puitteissa.

Vaihto-opiskelusta on tehty paljon tutkimuksia ja opinnäytetöitä, mutta harvemmin tutkimuksessa on perehdytty siihen, mitä opiskelija ajattelee ennen opiskelijavaihtoon lähtemistä. Tässä proseminarityössä tutkin kahden vaihto-opiskelijaksi lähtevän opiskelijan ajatuksia ja odotuksia vaihto-opiskelusta, vaihtoon lähtemisestä ja ennakkoletuksista vaihdossa olemisesta. Ennakkoletukseni perustuvat niin omiin kokemuksiini, kuin kirjalliseen aineistoon. Onkin kiinnostavaa tietää minkälaisia ajatuksia juuri lähtemässä oleva opiskelija miettii tulevasta vaihto-opiskeluajasta, millaista opiskelija kuvittelee vaihto-opiskelun olevan, mitä opiskelija ajattelee oppivansa ja minkälaisia kokemuksia kokevansa vaihto-opiskelun aikana.

Tässä työssä esittelen ensin vaihto-opiskelu. Tarkastelen sitä, mitä vaihto-opiskelu on ja minkälaisesta ilmiöstä on kyse, sekä miten opiskelijavaihto on kehittynyt osana korkeakoulujen kansainvälistymistä. Tämän jälkeen kerron minkälaiseen yksittäiseen vaihtoprojektiin tämän tutkimuksen tutkimusosa liittyy. Kolmantena on tutkimusosa. Tutkimus on toteutettu haastattelututkimuksena kahdelle juuri opiskelijavaihtoon lähdössä olevalle opiskelijalle.

Tämä työ on johdantona tulevaan pro gradu-työhöni, jossa haluan tutkia nimenomaan Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen opiskelijoiden kokemuksia CIMOn North-South-South vaihto-ohjelmasta.

2 OPISKELIJAVAIHTO

2.1 Kansainvälisyys

Kouluissa monikulttuuriset luokat, eri kulttuurit ja uskonnot ovat jo arkipäivää. Kansainvälisyys kaikilla elämän osa-alueilla on tullut jäädäkseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomeen muuttaa ihmisiä ulkomailta, suomalaiset matkustavat, muuttavat ulkomaille, työskentelevät monikulttuurisissa ja monikielisissä yhteisöissä. Kansainvälistä osaamista, kulttuurien ymmärtämistä ja kielitaitoa tarvitaan koko ajan enemmän ja enemmän. Opettajana tulen koulussa kohtaamaan oppilaita, ja toivottavasti myös kollegoita, jotka ovat kotoisin monista maista ja erilaisista kulttuuritaustoista. Työskentely ja ihmisten aito kohtaaminen tällaisessa yhteisössä riippuu monista asioista, mutta tärkeimpänä lienee kuitenkin kohtaamiseen harjaantuminen. Siksi kansainvälistyminen ja sen harjoittelu on mielestäni tärkeässä roolissa myös jo opettajankoulutuksessa.

Kansainvälisyyttä terminä käytetään paljon, mutta sen sisältö on voinut monelle jäädä epäselväksi. Termi voi kuvata yksittäiselle ihmiselle matkustelua, kielten oppimista tai eri maiden musiikkiin ja kulttuuriin tutustumista. Yhteiskunnan kannalta syyt ja perusteet kansainvälistymiselle ovat kuitenkin moninaisemmat. Esimerkiksi tekniikan kehityksen ansiosta maailma muuttuu vähitellen todelliseksi maailmankyläksi tehden yhteydenpidosta helpompaa. Rajojen avautuminen ja muuttoliikkeiden ansiosta työpaikat ja yhteiskunta kansainvälistyvät. Siksi kansainvälisyys ja siihen oppiminen ovat välttämättömyyksiä joita nykyään ei voi ohittaa. (Lehtonen 1993, 7-8.) Kaikki nämä asiat vaikuttavat siihen, miten tulevaisuudessa joudumme enenevässä määrin kohtaamaan erilaisuutta ja tämänkaltaisen kehityksen takia maailman voisi jopa sanoa kutistuvan. Teknologian takia ihmisen saavat tietoa maailman tapahtumista nopeammin kuin koskaan, ja toiselle puolelle maailmaa pääsee matkustamaan alle vuorokaudessa.

Lehtonen (1993) on artikkelissaan nostanut esille myös muutamia kansainvälistymisen tuomia uhkia, jotka sopivat käsiteltäviksi myös esimerkiksi koulun arjessa. Kansainvä-

listymisen tuoma ongelma voi olla esimerkiksi ymmärtämättömyys viestintätilanteissa silloin kun yhteistä kieltä ei löydy. Myös kulttuurien ja uskontojen vaikutukset käytöseen ja ajatteluun voivat johtaa yhteistyön ongelmiin. Erilaiset henkilöiden väliset roolit ovat myös kulttuurisidonnaisia, jolloin konflikteja voi syntyä. (Lehtonen 1993, 8.) Koulun kansainvälistyminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että joudumme miettimään minkälainen on opettajan rooli ja mitkä ovat käsitykset työskentelystä, oikeudenmukaisuudesta ja työmoraalista kansainvälisessä yhteisössä, sekä miten suhtaudumme eri uskontojen ja kulttuurien erityispiirteisiin.

Tämänkaltaiset ongelmat ovat hyvin kulttuurisidonnaisia ja riippuvat siis vallitsevan kulttuurin käytänteistä. Tällaiset ongelmat tulevat vastaan kulttuurien kohdatessa. Siksi kulttuuristen ongelmien selvittäminen edellyttää kulttuurienvälistä kompetenssia, eli osaamista kulttuurisissa tilanteissa. Yhteiskunnan muuttuessa monikulttuurisemmaksi ja maailman "kutistuessa" kulttuurien välinen oppiminen ja siihen oppiminen on välttämätöntä. Kohtaamme eri kieltä puhuvia ja eri kulttuuritaustaisia ihmisiä päivittäin, joten joudumme oppimaan jatkuvasti uutta. Globalisaation takia myös Suomen on avauduttava ja kohdattava koko maailmaa koskevia haasteita esimerkiksi ympäristöön, väetönkasvuun, luonnonvaroihin tai ihmisoikeuksiin liittyen. Myös työn ja talouden takia globalisaatio vaatii kansainvälistä osaamista. Rajojen avautuminen tuo omat haasteet lisäten ihmisten liikkuvuutta ja kohtaamista. Kulttuurien välinen oppiminen ja kulttuurienvälisiin tilanteisiin sopeutuminen on välttämätöntä käsiteltäessä rasismiin, etnosentrismiin, nationalismiin, ennakkoluuloihin ja stereotyyppioihin liittyviä asioita. Kulttuurien välinen oppiminen tarkoittaa myös oman kulttuuri-identiteetin ymmärtämistä. (Kaikkonen 2004, 38-40.)

Nettl pohtii globalisaatiota ja kulttuurien välistä kohtaamisesta musiikin näkökulmasta. Teknologian kehityksen vuoksi myös maailman eri musiikkikulttuurit ovat ihmisten saatavilla helpommin. Tämä johtaa musiikin lainaamiseen ja uusien tyylien kehittymiseen. Eri kulttuurien musiikkeja tulisi kuitenkin arvostaa ja oppia arvostamaan, jotta kulttuurien yksilöllisyys säilyisi. Musiikki pitää sisällään paljon tietoa kulttuurista, joten itsenäisen kulttuurin säilyminen edellyttää kulttuurin omaa musiikkia. Ymmärtääkseen maailman eri kulttuureja ihmisen on hyvä ymmärtää siis myös jotain kulttuurin musiikki-

kista. Musiikkia ei tule kuitenkaan käsitellä itsenäisenä, vaan kulttuurisidonnaisena asiana. Opetettaessa tulisi ymmärtää aina myös musiikin sosiaalisesta ja kulttuurisesta kontekstista. (Nettl 1998, 23.)

2.2 Kansainvälisyys yliopistossa ja ammattikorkeakouluissa

Kansainvälisyyden tarpeellisuus suomessa on huomattu ja se on nostettu korkeakouluissa tärkeäksi osa-alueeksi muun muassa koulutuksen viennin ja vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Opiskelijoita kannustetaan ja haastetaan jo opintojen aikana kansainväliisiin kontakteihin ja kanssakäymiseen eri kulttuurien välillä. (Taajamo 1999, 9.) Koska Suomi on riippuvainen muista maista, on Suomen pakko kansainvälistyä omatoimisesti ja aktiivisesti. Yksi keino tähän on korkeakoulujen kansainvälistyminen ja sen kautta kulttuurisen taitojen ja kansainvälisen osaamisen siirtyminen eri alojen osaajien keskuuteen. Koulutuksen kansainvälistymisen lisäämiseksi opetusministeriö on laatinut korkeakoulutuksen kansainvälistymisstrategian, jossa mainitaan opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden kansainvälisen liikkuvuus ja sen lisääminen. Kansainvälisyyttä käytetään yhtenä keinona vahvan ja vetovoimainen korkeakoulun saavuttamiseksi ja se on yksi keino koulutuksen laadun parantamisessa. Kansainvälisyyttä painotetaan myös, koska tulevaisuudessa koulutuksesta on tulossa enemmän ja enemmän kauppatavaraa. (Opetusministeriö 2008, 12.)

Korkeakouluilla on hyvin erilaisia kansainvälistymisen muotoja. Suomen korkeakoulujen kansainvälistymistä ohjaa korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia, jonka puitteissa jokainen korkeakoulu määrittelee omat toimintatapansa. Vuonna 2009 valmistunut uusin opetusministeriön valmisteleva korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia linjaa korkeakoulujen kansainvälistymiskehityksen tavoitteet vuodelle 2015 esittäen konkreettisia toimenpiteitä korkeakoulujen kansainvälisen toiminnan toteuttamiseksi. Strategia linjaa muun muassa opiskelijoiden liikkuvuuden tavoitteet. Kun vuonna 2007 opiskelijavaihtoon lähti yliopistosta 5214 opiskelijaa, strategian mukaan vuoteen 2015 mennessä

yliopistojen vuosittainen opiskelija- ja harjoittelijaliikkuvuus tulisi olla 8000 opiskelijaa. (Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009, 30.)

Kansainvälisyys yliopistoissa mielletään usein opiskelija- ja henkilökuntavaihtoon liittyviin asioihin. Kansainvälisyys voi kuitenkin olla laajempi käsite sisältäen muun muassa kielten tai kulttuuristen asiasisältöjen opiskelua, kansainvälisten vierailijoiden luentoja, kansainvälistä julkaisua tai tutkijayhteistyötä. (Garam 2000, 11.) Kansainvälisyys on lisääntynyt ja tulee lisääntymään edelleen osana korkeakoulutusta. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa (2009) on strategiseksi toimenpiteeksi kirjattu kansainvälisen osion liittämisen opintosuunnitelmiin. Opiskelijalle tämä tarkoittaa esimerkiksi liikkuvuusjaksoa tai laadukasta kansainvälistä opetusta. (Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009, 31.)

2.3 Opiskelijavaihto

Opiskelijavaihto, eli opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus on osa korkeakoulujen kansainvälistymistä. Vaikka se määrällisesti on nykyään korkeampaa ja varmasti myös helpompi toteuttaa, on se historiallisesti ollut osa yliopiston toimintaa sen alkua ajoilta saakka. Jo vuosisatoja sitten opiskelijat lähtivät Suomesta opiskelemaan ulkomaisiin yliopistoihin. Opiskelijavaihto ei siis ole uusi trendi, vaikka sitä nykyään järjestetäänkin organisoidusti sekä määrällisesti enemmän. Opiskelijan kansainvälisellä liikkuvuudella, tässä tutkimuksessa opiskelijavaihdolla tai vaihto-opiskelulla, tarkoitetaan sitä, että opiskelija suorittaa ulkomailla osan tutkinnosta, mutta ei kokonaista tutkintoa (Garam 2007, 5.)

Opiskelijavaihtoon lähtevä opiskelija miettii lähdön motiiveja usein vain omasta näkökulmastaan. Lähdön syynä voi esimerkiksi olla yksilön halu oppia kulttuuria ja kieliä. Vieraaseen kulttuuriin halutaan lähteä selviytymään ja oppimaan uutta niin kohde- maasta kuin itsestäkin. Matti Taajamo on tutkinut vaihto-opiskelua opiskelijan näkökulmasta. Tutkimuksen mukaan opiskeluvaihdolle löytyy monia perusteita yksilön

kannalta, erityisesti juuri kokemusten kartuttamisen takia. Oman alan lisääntynyt tietämys ja osaamisen lisääminen, kulttuurien ja kansainvälisen kanssakäymisen osaaminen ja kielitaidon koheneminen ovat myös tärkeitä opiskelijavaihdosta saatavia tuloksia. (Taajamo 1999, 9.)

Opiskelijavaihto ei kuitenkaan ole tärkeää pelkästään yksilön näkökulmasta. Kansainväliselle osaamiselle ja kokemukselle on perusteita myös laajemmin koko yhteiskunnan kannalta. Olemme Suomessa riippuvaisia muista maista niin henkisten kuin taloudellisten voimavarojemme osalta. Tarvitsemme kansainvälistymistä korkeakoulutuksessa myös yhteisten kansainvälisten hankkeiden toteuttamiseen ja päällekkäisten toimintojen poistamiseen. Laadukas osaaminen edellyttää yhteistyötä kansainvälisesti ulkomaisen tutkija- ja opettajakunnan liikkuaessa. Ulkomailla työskentely tai opiskelu parantaa yksilön kulttuurista ja kielellistä osaamista, sekä laajemmin ajateltuna kulttuurien ja yhteiskuntien keskinäistä ymmärrystä. Monikulttuurinen yhteiskunta vaatii erilaisuuden ymmärtämistä jota vieraassa kulttuurissa oleskellessa opiskelijan on pakko kohdata. Kansainvälisyyden osaaminen edistää globaalien ongelmien ratkaisemista ja samalla edistää yksilön globaalin vastuun ymmärtämistä. (Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009, 15-17.)

Usein keskusteluissa käy ilmi, että ihmiset ajattelevat opiskelijavaihdon olevan pelkkää juhlimista ulkomailla. Opiskelijavaihto ajatellaan olevan tärkeää näin ajateltuna vain yksilöllisellä tasolla. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa kuitenkin mainitaan opiskelijavaihdon olevan tärkeä osa Suomen kansainvälistymistä. Vaikka ulkomailla ei varsinaisia opintoja paljoa tulisikaan tehtyä, hyödyntää siellä vietetty aika kuitenkin jollain tavalla yksilön lisäksi koko yhteiskuntaa. Opiskelijavaihdosta on tehty paljon tutkimuksia ja järjestettävät ohjelmat ovat jatkuvassa seurannassa. Opiskelijoiden kasvu sekä ihmisenä että ammatillisesti on tärkeää myös laajemmassa mittakaavassa.

CIMO, eli Centre for International Mobility, josta jatkossa käytän lyhennettä CIMO, on kerännyt Yliopistoilta tietoja niin sanotuista pitkäkestoisista vaihdoista jotka se määrittelee vähintään kolmen kuukauden mittaiseksi opiskelu- ja harjoittelujaksoksi ulkomailla. Opiskelijavaihto on kasvattanut suosiotaan koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2000 opiske-

lijavaihtoon lähti suomesta 7000 opiskelijaa ja vuonna 2006 jo 23% yliopisto-opiskelijoista, eli 8610 opiskelijaa suoritti opintoja vaihto-opiskelijana ulkomaisessa korkeakoulussa. Opiskelijoiden liikkuvuus on lisääntynyt vuoden 2000 7000 opiskelijasta vuoden 2006 8610 opiskelijaan. Aktiivisimpia opiskelijavaihtoon lähtijöitä löytyi kuvataiteen, humanistisen, oikeustieteen ja kauppatieteen aloilta. Kestoltaan vaihtojakso on keskimäärin 5,8kk. (Garam 2007, 5-7.)

3 NORTH-SOUTH-SOUTH- VAIHTO-OHJELMA

Tässä luvussa käsittelen suomen ulkoministeriön kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn hallinnoimaa North-South-South- verkosto-ohjelman opiskelijavaihtoa, jonka osana tämän tutkielman tutkimusosaa koskeva haastattelututkimus on tehty. Aluksi esittelen organisaation nimeltä CIMO. Sen jälkeen esittelen NSS-vaihto-ohjelman historiaa ja sen periaatteita.

3.1 CIMO

CIMO, eli kansainvälisen henkilövaihdon keskus (Centre for International Mobility) on 1.6.1991 perustettu opetus- ja kulttuuriministeriön alainen kansainvälisten asioiden asiantuntija- ja palveluorganisaatio, joka toimii ministeriön hallinnon alla omana virastonaan. Sen tehtävänä on tukea suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä koulutuksen, työelämän ja kulttuurin alueilla. CIMOn tehtäviin kuuluu myös edistää suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa. CIMO koordinoi henkilövaihtoja apurahaohjelmia ja se vastaa lähes kaikkien Euroopan unionin koulutus-, kulttuuri ja nuoriso-ohjelmien kansallisesta toimenpanosta suomessa. (CIMO 2011a.) CIMOn toiminta-ajatuksena on lisätä suomalaisen yhteiskunnan kansainvälisyyttä koulutuksen, työ- ja kulttuurielämän sekä nuorison keskuudessa. Sen tavoitteena on kehittää Suomea avarakatseisemmaksi ja monikulttuurisemmaksi sivistys- ja tietoyhteiskunnaksi kansainvälisen osaamisen ja vuorovaikutuksen avulla. (CIMO 2011a; Opetusministeriö 2008, 10.)

CIMO perustettiin 90-luvun alussa koordinoimaan kansainvälistymisen haasteita erityisesti opiskelijavaihdon suunnittelussa. Aiemmin henkilövaihtoon liittyviä asioita hoidettiin monissa ministeriöissä ja toiminta oli hajanaista. CIMOn tehtäviin on alusta alkaen kuulunut eri henkilövaihto-ohjelmien koordinoimista. Tämän lisäksi tietopalvelun

kehittäminen ja kansainvälistymismahdollisuuksista kertovien julkaisujen tuotanto, sekä suomalaisen koulutuksen mainostaminen ulkomaisissa korkeakouluissa aloitettiin CIMOn toimesta. Vuonna 2004 CIMO toimi jo kaikkien EU:n koulutusohjelmien kansallisen toimistona Suomessa. 2000-luvulla CIMOn ja ulkoasiainministeriön välinen yhteistyö on lisääntynyt, kun CIMO on ottanut tehtäväkseen edustustojen harjoitteluohjelman, NSS-ohjelman ja YK:n apulaisasiantuntijaharjoitteluohjelman. CIMOn toiminta on laajentunut ja monipuolistunut myös valtakunnalliseen opiskelijavaihdon tilastointiin. CIMOn voikin sanoa muuttuneen korkeakoulujen henkilövaihtoa edistävästä keskuksista kansainvälisten asioiden asiantuntija- ja palveluorganisaatioksi. (Opetusministeriö 2008, 8-10.)

CIMOn toimintaa säätelee laki 19.12.2008/951 kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksista (Finlex 19.12.2008/951). Laissa CIMOn tehtävät on määritelty seuraavasti

1. huolehtia kansainvälisen henkilövaihdon suunnittelusta ja järjestämisestä;
- 2 antaa ohjausta ja neuvontaa kansainväliseen henkilövaihtoon liittyvissä kysymyksissä;
3. myöntää apurahoja ja avustuksia kansainväliseen henkilövaihtoon; sekä
4. hoitaa muut tehtävät, jotka on sille säädetty tai määrätty.

(Opetusministeriö 2008, 18.)

Lisäksi Cimon toimintaa säätelee opetusministeriön asetus (81/2000).

Cimo palvelee toiminnallaan koko suomen koulutuskenttää päiväkodeista korkeakouluihin (Opetusministeriö 2008, 10). Kotimaassa yhteistyökumppaneiksi CIMO luokittelee yliopistot ja ammattikorkeakoulut, peruskoulut ja lukiot, ammatilliset oppilaitokset, aikuis- ja täydennyskoulutuskeskukset ja muut koulutuksesta vastaavat viranomaiset sekä työhallinto, yritykset, nuorisotoimen viranomaiset, kulttuurialan toimijat, kunnat ja niiden yhteenliittymät sekä järjestöt. Näiden lisäksi CIMOn asiakkaina voivat olla nuoret, opiskelijat ja vastavalmistuneet. CIMOn ulkomaisina yhteistyökumppaneina toimivat ulkomaiset yliopistot, opiskelija-, harjoittelija- ja nuorisovaihdosta vastaavat viran-

omaiset ja organisaatiot. Myös Suomen edustustot ja kulttuuri-instituutiot ympäri maailman voivat toimia yhteistyössä CIMOn kanssa. (CIMO 2011a.)

3.2 Suomen kehityspoliittinen ohjelma ja YK:n vuosituhattavoitteet

Seuraavassa selvitän Suomen kehitysyhteistyön tavoitteita, kehityspoliittista ohjelmaa ja YK:n vuosituhattavoitteita. Nämä ohjelmat ja tavoitteet ovat olleet CIMOn hallinnoimaan North-South-South-verkosto-ohjelmaan syntymisen lähtökohtana. Tarkemmin NSS-verkosto-ohjelmaa käsittelem kappaleissa 3.3 ja 3.4.

YK:n vuosituhattajulistus (YK 2000) on Yhdistyneitten kansakuntien vuosituhannen huippukokouksen (6. – 8. 9.2000, New York) päätöslauselma (55/2), joka sisältää monia koko maailmaa koskevia kehitystavoitteita. Julistuksessa mainitaan erityisesti kahdeksan tavoitetta, jotka ovat äärimmäisen köyhyyden poistaminen, peruskoulutuksen takaaminen kaikille, tasa-arvon edistäminen, lapsikuolleisuuden vähentäminen, odottavien äitien terveydentilan parantaminen, tautien leviämisen hidastaminen, kestävän kehityksen turvaaminen sekä globaalin kumppanuuteen sitoutuminen. Tavoitteet pyritään toteuttamaan vuoteen 2015 mennessä. (YK vuosituhattajulistus 2000.) Suomi on sitoutunut näihin vuosituhattajulistuksen tavoitteisiin ja julistus on perustana Suomen kehitysyhteistyölle (Korhonen, Lipsanen & Salin 2007, 5).

Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet määritellään kehityspoliittisessa ohjelmassa. Suomen voimassa oleva kehityspoliittinen ohjelma on hyväksytty valtioneuvostossa 18.10.2007. Se ohjaa Suomen kehityspolitiikkaa ja on kehitysyhteistyön ohjenuorana koko hallituskauden ajan. Ohjelman tärkeimpänä tavoitteena pidetään köyhyyden poistamista YK:n vuosituhattavoitteiden mukaan yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja luonnon- ja taloudellisesti kestävästä kehityksestä tukien. (Kehityspoliittinen ohjelma 2007, 5.)

3.3 North-South-ohjelma

Keväällä 2000 ulkoministeriö kokosi työryhmän pohtimaan suomalaisen kehitysyhteistyön tulevaisuuden haasteita. Työskentelyn tuloksena päädyttiin tarkastelemaan keinoja, joilla voitaisiin lisätä suomen ja kehitysmaiden korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Syyskuussa 2002 CIMO ehdotti ulkoministeriölle uuden liikkuvuusohjelman aloittamista, joka rahoitettaisiin kehitysyhteistyövaroista. Lopullinen hyväksytty päätös uuden hankkeen aloittamiseksi tuli maaliskuussa 2004. Ohjelma toimi pilottihankkeena CIMOn hallinnoimana kolmivuotisella kaudella 1.12.2003-31.12.2006. Hankkeen nimeksi tuli North-South Higher Education Network Programme, josta tästä eteenpäin käytän lyhennettä NS-ohjelma. NS-ohjelman pilottivaiheessa mukana olivat Saharan eteläpuolisen Afrikan maat, joiden kanssa tehdyt aiemmat liikkuvuusohjelmat olivat rahoitukseltaan huonoja. Tämän lisäksi mukaan otettiin Egypti ja Peru joiden kanssa jo aiemmin alkanutta kehitysyhteistyötä ryhdyttiin kehittämään. (Mikkola & Snellman 2006, 1, 9, 47.)

NS-ohjelman päätarkoituksena oli tukea Suomen kehitysyhteistyötavoitteiden toteutumista. Tavoitteet pyrittiin saavuttamaan kehittämällä kehitysmaiden korkeakoulujen tietotaitoa pitkäkestoisessa yhteistyössä suomalaisten korkeakoulujen kanssa. Tämän lisäksi ohjelmalla pyrittiin kehittämään johtamisen osaamista, vaihtamaan parhaita työskentelytapoja ja lisäämään tietotaitoa yhteistyötahojen välillä. (Mikkola & Snellman 2006, 9). Ohjelman määrällisinä tavoitteina oli lähettää yhteistyökorkeakouluun 140 suomalaista opiskelijaa ja vastaanottaa 220 ulkomaista opiskelijaa. Ohjelmaan haki ensimmäiselle kaudelle 77 projektia, joista 20 valittiin. Vuonna 2006 NS-ohjelmassa oli mukana 23 eri alojen projektia. (Mikkola & Snellman 2006, VI.)

NS-ohjelmasta on kehittynyt ainutlaatuinen suomen ja kehitysmaiden korkeakoulujen välinen koulutusyhteistyön malli, jota voidaan pitää ohjelman keskeisenä saavutuksena. Ohjelman malli on kerännyt myös kansainvälistä kiinnostusta. Vastavuoroisuus ja pit-

käjänteinen sitoutunut yhteistyö vaativat todellista halua projektin onnistumiselle. (Airas 2006.)

3.4 North-South-South-ohjelma

NS-ohjelman pilottivaiheen loppuessa vuonna 2006 myönteisten kokemusten ja tehdyn evaluonnin perusteella projektia päätettiin jatkaa heti. Ohjelma sai uuden nimen, koska uuteen vaiheeseen otettiin mukaan myös etelän kohteiden välinen yhteistyö. Uusi ohjelma toimii siis jatkona pilottivaiheelle hyvien tulosten seurauksena. Ohjelman uusi nimi on North-South-South-ohjelma, (North-South-South Higher Education Institution Network Programme) josta käytän lyhennettä NSS-ohjelma. Uusi kolmen vuoden mittainen ohjelmakausi toteutettiin vuosina 2007-2009. Tämän jälkeen koko ohjelmasta tehtiin arviointi, jonka tuloksena ohjelmaa suositeltiin jatkettavaksi. Tällä hetkellä on käynnissä ohjelman kolmas kausi vuosille 2010-2012. (Stenbäck 2009, 4; CIMO 2011b.)

NSS-ohjelma on jatkoa NS-ohjelmalle, ja sen tavoitteena on edeltävän ohjelmakauden tapaan luoda pysyviä yhteistyösuhteita ja hankkeita suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen välille ja siten edistää ja parantaa korkeakoulutusta niin Suomessa kuin ohjelmaan osallistuvissa maissa. NSS-projekti toimii pääasiassa kolmella eri tavalla; ohjelman kautta järjestetään opettaja- ja opiskelijavaihtoa korkeakoulujen välillä, kohde- maissa järjestetään intensiivikursseja ja lisäksi ohjelman avulla pyritään tukemaan verkostoitumista ja sitoutumista yhteistyöhön. Myös NSS-ohjelman tavoitteet tukevat Suomen kehityspoliittisia tavoitteita ja YK:n vuosituhattavoitteita. Pilottivaiheessa tarkoituksena oli luoda yhteistyöverkostoja pohjoisen ja etelän korkeakoulujen välille. Ero- na pilottivaiheeseen uudessa NSS-vaiheessa verkostoihin haluttiin ottaa mukaan uusia korkeakouluja etelästä ja näin tavoitteena on ollut edistää yhteistyötä kehitysmaiden korkeakoulujen välillä. Ohjelman pääpaino on kuitenkin edelleen opiskelija- ja opettaja- liikkuvuudella. NSS-ohjelmassa yhteistyömaiden rajausta laajennettiin. Yhteistyökor- keakoulut voivat projektin uudessa vaiheessa sijaita maissa, jotka ovat OECD:n määri-

telmän mukaisia julkisen kehitysrahoituksen vastaanottoon oikeutettuja maita. (CIMO 2011b.)

3.5 Jyväskylän yliopiston musiikin laitos ja NSS-projekti

Jyväskylän yliopiston ja Pretorian yliopiston musiikin laitosten välinen yhteistyö on alkanut vuonna 1998, jolloin maailmanlaajuisen musiikkikasvattajien pääjärjestön ISMen (International Society for Music Education) ensimmäinen maailmankonferenssi järjestettiin Pretoriassa Etelä-Afrikassa. Konferenssin aikana syntynyt yhteistyö piti aluksi sisällään opettajankoulutusta ja vahvana yhteistyömuotona oli STTEP-koulun tukeminen. (Project Plan 2010, 2.) STTEP-musiikkikoulu (State Theatre Education Programme) on musiikkikoulu, jonka tarkoituksena on tarjota musiikinopetusta vähävaraisille eteläafrikkalaislapsille. Koulun perustivat vuonna 1995 englantilaiset Phillip ja Julie Clifford. (Kivinen 2004, 23.) FiSMEn, eli Suomen Musiikkikasvatusyhdistyksen organisoimille hankkeille Etelä-Afrikassa saatiin rahoitusta aluksi ulkoministeriön kehitysyhteistyövaroista. (NSS-hakemus 2009.) ISMen Pretorian kongressista lähti liikkeelle monia toimintamuotoja, jotka pitivät sisällään musiikkikouluhankkeita, taiteilijavierailuja, koulutusta, tutkimusyhteistyötä sekä viimeksi yliopistoverkoston yhteistyön rakentamisen. (Project Plan 2010, 2.)

Vuonna 2004 Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen musiikkikasvatuksen koulutusohjelma pääsi mukaan Ulkoministeriön rahoittamaan CIMOn koordinoimaan NS-ohjelmaan, jolloin FiSMEn aloitta kehitysyhteistyö jatkui NS-ohjelman puitteissa. Aluksi verkoston ulkomainen yhteistyöyliopisto oli Pretorian yliopisto Etelä-Afrikassa ja toiminta oli pääasiassa opiskelija- ja opettajaliikkuvuutta. Vuonna 2007 hankkeen muuttuessa NSS-ohjelmaksi tutkimuksen merkitystä ja eteläisten maiden välistä yhteistyötä lisättiin. Eteläisten maiden yhteistyön merkitys kasvoi, kun mukaan ohjelmaan otettiin Pretorian yliopiston lisäksi uusia yliopistoja jotka olivat Kenyatta University Keniasta, University of Botswana Botswanasta, sekä North-West University ja University of South Africa Etelä-Afrikasta. Tätä kirjoittaessa ohjelman uusi kausi vuosille 2011-2013 on alka-

nut ja uudeksi yhteistyöyliopistoksi liitettiin myös Africa University Zimbabwesta (Project Plan 2010, 1-2.) NSS-hankkeen avulla kaikki yhteistyömuodot ovat jatkuneet ja toiminta on entisestään vahvistunut.

Projektin hallinnollisena koordinaattorina toimii tällä hetkellä Jyväskylän yliopiston kansainvälisten asiain päällikkö Tuija Koponen sekä akateemisena koordinaattorina Pekka Toivanen Jyväskylän yliopiston musiikin laitokselta. Tämän lisäksi jokaisessa yhteistyöyliopistossa on nimetty projektikoordinaattori.

Jyväskylän Yliopiston musiikin laitos oli vuoteen 2010 saakka mukana CIMOn NSS-ohjelmassa projektinimellä "The Role of Music in Strengthening Cultural Identity in Southern Africa." Projektin tavoitteeksi määriteltiin seuraavat asiat:

- Kulttuuri-identiteetin löytyminen musiikin avulla
- Afrikkalaisten ja suomalaisten opiskelijoiden tietouden parantaminen monikulttuurisuuskasvatuksen hyödyistä ja haasteista
- Afrikkalaisten ja suomalaisten opettajien monikulttuurisuusopetuksen ja oppimisen parantaminen
- Afrikkalaisten ja suomalaisten musiikinopettajien oman kulttuuri-identiteetin tukeminen
- Musiikin- ja kulttuuriopetuksen laadun parantaminen Etelä-Afrikassa, Keniassa, Botswanassa ja Suomessa
- Yhteistyön lisääminen musiikin, musiikkikasvatuksen ja taidekasvatuksen eri organisaatioiden ja tekijöiden välillä Etelä-Afrikassa, Botswanassa ja Keniassa (NSS-hakemus 2009.)

Vuonna 2011 projektin nimi vaihtui. Uusi nimi on Music, Education and Cultural Identity, MECI. Projektin tavoitteet ovat pysyneet samoina. (Project Plan, 2010.)

NSS-projektihakemuksessa kaudelle 2009-2011 määritellään ohjelman opiskelijavaihdon tavoitteet. Yleisten päämäärien lisäksi opiskelijaliikkuvuuden avulla suomalaisille ja ete-

läisen Afrikan opiskelijoille annetaan mahdollisuus osallistua monikulttuurisiin projekteihin vastaanottavassa yliopistossa. Opiskelijoille pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia opettaa omaa musiikkikulttuuriaan, vierailta eri kouluissa ja antaa mahdollisuus oppia hyödyntämään musiikkikasvatusta eri tavoin. (NSS-hakemus 2009.)

Ohjelman akateemiset johtajat päättävät lähtevistä vaihto-opiskelijoista. Opiskelijavaihtoon hakijat ovat pääasiassa musiikkikasvatuksen kandidaatin tutkintovaiheessa olevia opiskelijoita. Muita kriteerejä vaihto-opiskelijoiden valintaan ovat opintomenestys, aiemmat kokemukset ulkomailta, kielitaito, aiemmat opinnot ja kiinnostus kehitysyhteistyöhön liittyen. Ennen lähtöään opiskelijat tekevät opintosuunnitelman joka tehdään opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden sekä käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Vaihdossa opiskelijoille pyritään tarjoamaan myös tilaisuuksia päästä opettamaan paikallisiin kouluihin ja intensiivikursseilla opiskelijat toimivat avustajan tehtävissä. Ulkomailla suoritetut kurssit rekisteröidään osaksi opintoja opiskelijoiden omassa yliopistossa. (NSS-hakemus 2009.)

ISME-konferenssista alkanut yhteistyö on jatkunut siis jo yli vuosikymmenen. Projekti on jatkuvasti arvioinnin alla. Ulkoministeriön rahoitusta on haettava muutamaksi vuodeksi kerrallaan ja täten ohjelman etenemisestä on tuloksia nähtävillä. Projektin näkyvimpänä tuloksena on varmasti musiikinlaitoksilla tavatut vaihto-opiskelijat ja –opettajat. Jo kymmenet ihmiset ovat olleet mukana tutustumassa erilaiseen kulttuuriin ja musiikkikasvatukseen eri maissa. Erilaiset kurssit ja yhteisöprojektit, ja vaihto-opiskelijoiden osallistuminen niihin on tuonut osaamista kohdemaahan ja antanut opiskelijoille mahdollisuuksia opettaa ja kohdata eri kulttuuritaustaisia oppilaita. Yhteistyö ja ystävyysuhteet opiskelijavaihdon jälkeen voivat tulevaisuudessa luoda uutta ja projektiin osallistuvia opiskelijoita voidaankin pitää suunnan näyttäjinä tulevassa työssään. Myös ohjelman kehitysyhteistyötavoitteiden saavuttaminen tulevat jatkossakin olemaan ohjelmaan osallistuneiden ihmisten. (Project Plan 2010.)

NSS-ohjelmassa tutkimuksen merkitystä on lisätty. Tutkimuksen merkityksen huomaa myös ohjelman puitteissa tehdyistä opinnäytetöistä. Monet opiskelijat ovat saaneet kimmokkeen monikulttuurisia opinnäytetyön aiheita kohtaan ollessaan itse opiskelija-

vaihdossa. Maria Typpö on pro Gradu työssään tutkinut vaihto-opiskelun aikana saamiaan kokemuksiaan opettajana (Typpö M. 2008). Anna-Kaisa Halme (Halme 2005) on tutkinut pro Gradu-työssään Tansanialaisia laululeikkejä, ja Raija Silfverberg (Silfverberg 2011) on tutkinut monikulttuurista musiikkikasvatusta kahdessa suomalaisessa yläkoulussa.

Ennen NS-ohjelmaa tutkimuksia on tehty akatemian rahoituksella. Sanna Salminen (o.s. Kivinen) on tutkinut lisensiaatintyössään musiikin vaikutuksia eteläafrikkalaisen STTEP-koulun oppilaiden elämäkuvaan (Kivinen S. 2004) ja Eija Siljander on tutkinut kuoronjohtoa osana kehitysyhteistyötä (Siljander, 2004).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää minkälaisia ajatuksia juuri opiskelijavaihtoon lähtevillä opiskelijoilla on opiskelijavaihdosta, sekä minkälaisia odotuksia opinnot ja oleskelu ulkomailla herättää. Tämä tutkimus koskee Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen NSS-ohjelmaan liittyvää opiskelijavaihtoa.

4.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen, eli laadullinen. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan päämääränä on jonkin tapauksen kuvaus, toiminnan ymmärtäminen tai pyrkiä teoreettiseen tulkintaan jostain ilmiöstä (Eskola & Suoranta 2008, 61). Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena kuvata opiskelijoiden ajatuksia opiskelijavaihtoon lähtemisestä. Tilastollisia yleistyksiä ei tämän tutkimuksen perusteella voi tehdä.

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Haastattelu tutkimusmenetelmänä tiedonkeruutapaa, jossa kysytään henkilön mielipidettä ja saadaan vastaus puhutussa muodossa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41). Haastattelu on vuorovaikutuksellista jossa molemmat henkilöt niin haastattelija kuin haastateltava vaikuttavat toisiinsa. Erona keskusteluun on se, että haastattelussa kerätään informaatiota. Se ei siis ole pelkkää yhdessäoloa, jota keskustelu usein on. Lisäksi haastatteluun liittyy se, että keskustelu tapahtuu haastattelijan ehdoilla.

Tutkimushaastattelulle on luonteenomaista seuraavat asiat:

- 1) Haastattelu on suunniteltu ja haastattelijalla on taustatietoa käsiteltävästä asiasta. Tavoitteena saada tietoa tutkimusongelmasta
- 2) Haastattelu on ohjattu ja aloitettu haastattelijan toimesta
- 3) Haastateltavaa on motivoitava haastateltavan toimesta
- 4) Haastattelija tietää tehtävänsä ja osansa ja haastateltava oppii sen haastattelun yhteydessä
- 5) Haastateltavan on kyettävä luottamaan luottamuksellisesta asioiden käsittelystä.

(Hirsjärvi & Hurme 2001, 42-43.)

Tutkimushaastattelun lajeja on monia, eroavaisuudet koskevat yleensä stukturointia, eli sitä, miten kiinteästi kysymykset on aseteltu ja miten haastattelija jäsentää tilannetta. Jalko tapahtuu yleensä formaaliin lomakehaastatteluun, puolistrukturoituun ja strukturoimattomaan haastatteluun. Puolistrukturoitu haastattelu on lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimaastossa. Puolistrukturoidulle haastattelulle on eri määritelmiä, mutta pääasiassa on kyse siitä, että jokin haastattelun näkökanta on päätetty, mutta ei kaikkia. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43-44; 47.) Valitsin tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun, koska koin, että haastattelemalla saan parhaiten informaatioita tutkittavasta aiheesta. Haastattelut tapahtuivat yksilöhaastatteluina haastattelijan kotona. Haastattelujen kestot olivat molemmat noin tunnin. Olin pohtinut valmiiksi teemoja ja kysymyksiä, joihin halusin vastauksia. Teemoina tässä tutkimushaastattelussa olivat lähdön motiivit, odotukset vaihto-opiskelusta, vaihto-opiskelun hakuprosessi, eläminen vieraasta kulttuurista, vaihdon vaikutukset itseen ja ajatukset NSS-projektista (Liite 1).

4.3 Tutkimusaineisto

Laadullisessa tutkimuksessa on yleensä varsin pieni otanta, jota analysoidaan perusteellisesti. Aineiston tehtävä laadullisessa tutkimuksessa on toimia tutkijan apuna rakennettaessa ymmärrystä tutkittavana olevasta ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 18, 62.) Tutkimuk-

sessä on haastateltu kahta Etelä-Afrikkaan NSS-projektin kautta vaihtoon lähtevää Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen opiskelijaa. Haastateltavat olivat lähdössä opiskelijavaihtoon muutaman viikon kuluttua haastattelusta. Opiskelijat olivat lähdössä opiskelemaan samaan kohdeyliopistoon, samaan aikaan ja he tunsivat toisensa. Haastateltaviin oli helppo saada yhteys, koska molemmat opiskelevat samalla laitoksella ja tutkija tunsi heidät. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen aineisto analysoitiin.

4.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä on tarkoituksena selkeyttää aineistoa ja tuottaa uutta tietoa tutkitavasta ilmiöstä. Analyysissä aineisto pyritään tiivistämään kuitenkin kadottamatta sen sisältämää informaatiota aiheesta. (Eskola & Suoranta 2008, 137.) Aineistoa voidaan lähteä tarkastelemaan aineistolähtöisesti, tyhjältä pöydältä. Tällöin tutkijalla ei ole tietoa aineistosta tai sen ei anneta vaikuttaa aineistosta nouseviin teemoihin. Toinen tapa on lähestyä aineistoa teoreettiselta pohjalta. Teemahaastattelu antaa aineiston koodaukseen tällaisen valmiin rungon eli teoreettisen pohjan. (Eskola & Suoranta 2008, 151-152.) Tässä tutkimuksessa haastattelut tehtiin teemahaastatteluina, joten aineistoa voitiin lähestyä teemojen kautta. Tutkimuksessa litteroituun aineistoon tutustuttiin hyvin, jonka jälkeen se teemoiteltiin haastattelurungon teemojen pohjalta.

Tyypittely tarkoittaa samankaltaisuuksien etsimistä aineistosta. Tyypittelyssä aineistoa tiivistetään ja tyypittämällä aineistoa voidaan kuvata laajasti. Tyypittely edellyttää aineiston teemoittelua. Aineiston teemoista voidaan rakentaa tyypittelemällä kuvaus käsiteltävästä ilmiöstä. Tyypittelyssä voidaan yleistyksen lisäksi tyypitellä poikkeavuuksia. (Eskola & Suoranta 2008, 181.) Tässä tutkimuksessa lähdin analysoimaan tutkimusaineistoa pidemmälle tyypittelemällä teemoihin jaettua aineistoa. Poimin tyypittelyn avulla haastatteluista asioita, joista oman kokemukseni avulla tein yleistyksiä ja poikkeamia. Tällä tavalla sain analysoitua aineistoa vastaamaan tutkimustehtävään.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä, joten tutkimuksen luotettavuutta on arvioitava. Hirsjärvi ym. (2009) määrittelee kaksi tutkimuksen laadun mittaria. Ensimmäinen on tutkimuksen reliaabelius, joka tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta jolloin tutkimus ei ole sattumanvarainen. Tutkimuksen validius taas tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa on mitattu juuri sitä, mitä on ollut tarkoituksenakin mitata. Kvalitatiiviseen tutkimukseen näitä arviointikriteerejä on kuitenkin vaikea liittää. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voi kuitenkin parantaa selostamalla tarkasti tutkimuksen etenemisestä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231-232.) Tässä tutkimuksessa on kyse kahden opiskelijan ajatuksista ja on kyse ainutlaatuisista kuvauksista, joita ei voi varsinaisesti toistaa. Siksi tutkimuksen reliaabeliutta ei varsinaisesti voi mitata. Tässä tutkimuksessa on kautta linjan otettava huomioon se, että tutkija itse on myös osallistunut tutkittavana olevaan ilmiöön, joten tutkijan omat kokemukset ja ajatukset ovat olleet ohjaamassa tutkimusta. Tutkimuksen etenemisestä ja tutkijan omasta suhteesta tutkittavaan aiheeseen on kuitenkin kerrottu avoimesti, joka lisää tutkimuksen luotettavuutta.

5 TULOKSET

Haastatteluista kävi ilmi, että opiskelijoilla oli paljon tietoa edellisten vaihto-opiskelijoiden ja NSS-projektiin osallistuneiden ihmisten kokemuksista. Opiskelijat kokivatkin, että Etelä-Afrikkaan on helppo lähteä jo olemassa olevien verkostojen takia. Toinen haastatteluista opiskelijoista mainitsi, että hän olisi ollut kiinnostunut lähtemään vaihto-opiskelijaksi Etelä-Amerikkaan, mutta koska sinne ei ole valmista vaihto-ohjelmaa, piti opiskelija NSS-ohjelmaa helppona vaihtoehtona.

A2: Koska olen aina halunnut vaihtoon ja sitte ku meiltä oli tuo vaihto-ohjelma, ni sitte, sitten... Sen takia oikeestaan. ...ja ku mä eka niinku oisin enemmän halunnu mennä jonnekin etelä amerikkaan mut ku meillä ei oo sinne vaihtopaikkoja.

Garamin (2000) tekemän tutkimuksen mukaan vaihto-opiskelijaksi lähdön suurimmat motiivit ovat uusien kokemusten saanti, kulttuureihin tutustuminen, kielitaidon kartuttaminen, matkustelu ja selviytymisen kokeminen. Garamin tutkimuksessa olivat mukana jo vaihdossa olleet opiskelijat, joten tässä tutkimuksessa oli mielenkiintoista kysyä vaihtoon lähtevien ajatuksia aiheesta. Myös tässä tutkimuksessa käy ilmi, että uusien kokemusten saaminen on yksi suurimmista motiiveista lähtöön. Lisäksi Etelä-Afrikkaan vaihto-opiskelijaksi lähtö tuo kuvitelmia jännityksestä ja erilaisten kokemusten saamisesta verrattuna esimerkiksi Eurooppaan, josta molemmilla haastatteluista oli kokemusta matkustelun kautta. Etelä-Afrikkaa pidettiin mielenkiintoisempana ja jännittävämpänä kohteena verrattuna Euroopan kohteisiin. Molemmat opiskelijoista olivat kiinnostuneita niin sanotuista kaukokohteista kohdemaana.

A2: Ja se on mielenkiintonen, mä en ois halunnukaan mihinkään Eurooppaan vaihtoon, ku musta niinku, jotenkin se on... jotenki avartavampaa mennä jonnekin muualle. Tai mistä mä tiiän ku mä en oo käyny, mutta voisinkin kuvitella...

Opiskelijoista toinen oli halunnut opiskelijavaihtoon heti yliopistoon opiskelemaan tullessa. Toinen opiskelijoista taas ei ole ajatellut lähtevänsä, ennen kuin elämäntilanteen muuttuminen ja vapauden kaipuu muutti mielen. Tämän lisäksi kaverin kanssa lähte-

minen näyttäisi helpottavan päätöksentekoa lähtemisestä. Toiselle opiskelijoista päätös oli siis pitkän pohdinnan tulos ja toiselle nopea pähänpisto.

A1: ...ja minä sanoin silloin syksyllä, että minä lähen korkeintaan Kuopioon... ja sitte, seuraavana tammikuussa, ni A2 kysy multa, että lähetkö Afrikkaan, ja sitte siitä lähtien me lähettiin yhdessä sitä vaihtoa hommaamaan, mutta ei mulla sitä ennen, niinku mulla ei ollu käynny mielessäkään, että lähtisin mihinkään... nyt ku ei oo ollu mitään semmosta mihin oisin ite halunnu sitoutua, ni ei oo ollu mitään syytä miks en lähtis, tai on hirmu mukava lähteä.

Opiskelijat odottivat vaihto-opiskelun ja ulkomailla elämisen opettavan itsestä jotain uutta. Opiskelijat ajattelivat opiskelijavaihdon avaavan silmiä erilaisuudelle ja olevan kasvattava kokemus. On mielenkiintoista, että opiskelijat itse odottavat oppivansakin näitä jo aiemmissa vaihto-opiskelusta tehdyissä tutkimuksissa todettuja vaikutuksia. Opiskelijat odottivat oppivansa asioita, joita ei voi saada Suomessa. Haastattelussa kävi ilmi, että opiskelijat odottivat erilaisen kulttuurin näkemistä ja ulkomailla elämisen haasteita avoimina ja innokkaina.

A2: No varmaan just se semmonen silmien avautuminen....no niinku että on muutakin, muitakin tapoja tehdä asioita ku se mitä me tehdään täällä... ni, siellä saa varmaan semmosia kokemuksia mitä mä en vois ikinä saaha täällä. Ja ylipäätään just se semmonen, että asuu ulkomailla, ja pitää tulla niinku toimeen omillaan, ni kyllä se varmaan kasvattaa ihan niinku itseäänkin.

Ammatillisesti opiskelijat odottivat oppivansa uutta ja opiskelijat toivoivat pääsevänsä seuraamaan opetusta kouluihin sekä opettamaan ja näin kartuttamaan omia kokemuksia. Opiskelijat toivoivat oppivansa erilaisista kulttuureista ja musiikista. Toinen opiskelijoista oli myös kiinnostunut siitä, miten häntä tultaisiin opettamaan ja minkälaista vuorovaikutus on opettajan ja oppilaan välillä Etelä-Afrikassa.

A1: On tosi jännä nähä miten joku opettaa minua. Ja haluan päästä ihan myöskin seuraamaan opetusta muutenkin ku sillee, että osallistun ite siihen opetukseen, iha niinku kylmästi observoimaan opetusta.

Sosiaalisia suhteita opiskelijat kuvittelivat saavansa NSS-projektin kautta. Haastattelussa he mainitsivat Suomessa olleiden Eteläafrikkalaisten opiskelijoiden ja muiden NSS-

projektiin osallistuneiden olevan jo valmiiksi kontakteina Etelä-Afrikassa. Opiskelijat odottivat kavereita löytyvän myös opintojen ja harrastusten kautta. Molemmat haastatelluista mainitsivat kuoron hyväksi keinoksi saada ystäviä ja odottivat myös Etelä-Afrikassa saavansa kavereita jos pääsevät mukaan johonkin paikalliseen kuoroon. Toinen haastatelluista oli tutustunut Suomessa opiskelijavaihdossa olleisiin opiskelijoihin parhaiten yhdessä soittaen ja musiikkia tehden, joten hän ajatteli parhaan keinon olevan yhdessä tekemisen. Myös muut mahdolliset vaihto-opiskelijat olivat opiskelijoiden mielessä helpoksi keinoksi saada kavereita.

Molempien opiskelijoiden tiedot tulevista opinnoista olivat sekavat. Muutama viikko ennen lähtöä haastatelluilla ei ollut tarkkaa tietoa siitä, mitä opinnot Etelä-Afrikassa tulevat olemaan. Opiskelijat kuitenkin luottivat siihen, että kurssit ja opinnot selviävät paikan päällä. Opiskelijat olivat ensimmäiset suomalaiset vaihto-opiskelijat kohdeyliopistossa, joten heillä oli ymmärrystä uuden tilanteen sekavuudesta.

Opiskelijoilla oli kuitenkin joitain odotuksia opintojen suhteen. Kiinnostusta herättivät erityisesti afrikkalaisen musiikin kurssit, sekä opettaminen ja opetuksen seuraaminen paikallisissa kouluissa. Opiskelijoilla oli myös tiedossa musiikkikoulu, johon he voisivat mennä opettamaan. Erilaisen musiikkikasvatuksen kokeminen ja näkeminen kiinnosti molempia opiskelijoista.

A2: ...sitte me voitaa käydä jossain lähikouluissa sitte vähän kattomassa minkälaista meiniä siellä on, päästä ehkä itekki opettamaan. Varmaan semmosta, ja nähä niinku niitten se toi... minkälaista musiikkikasvatusta on Etelä-Afrikassa...

Odotukset Etelä-Afrikasta maana olivat myös avoimet. Jonkinlainen kuva Etelä-Afrikasta maana oli opiskelijoille jo muodostunut osittain muiden, jo vaihdossa olleiden opiskelijoiden kertomusten ja kuvien perusteella. Pahimpana pelkona haastattelussa nousee esiin turvallisuuteen liittyvät asiat. Pitkä aika turvattomuuden tunteessa mietitty opiskelijoita.

A2: ... mutta se on varmaan niinku semmonen pahin pelko, että mitä voi tapahtua, jotain niinku et ei se ryöstäminenkään, mutta niinku jos, jos siellä on tosi paljon rikollisuutta, että tuleeko siellä turvaton olo itelle siitä, se on kuitenkin, aika pitkään pitää olla sitten.

Vaihto-opiskelujakso tässä projektissa on yleensä puoli vuotta. Opiskelijoiden mielestä aika tuntuu sopivalta tai jopa liian lyhyeltä. Ajan odotetaan kuluvan nopeasti, koska erilaiset jo etukäteen suunnitellut vierailut ja ohjelmat jaksottavat vaihtoaikaa. Toinen opiskelijoista pohti sitä, riittääkö aika todelliseen kulttuurin kohtaamiseen.

A1: ...minä toivon että ehin siinä ajassa jotenkin päästä osalliseksi sitä, sitä kulttuuria mikä siellä on, mutta pelkään että se on liian lyhyt aika.

Opiskelijat ajattelivat opiskelijavaihdon vaikuttavan heihin monella tavalla. Toinen opiskelijoista toivoi vaihtojakson avartavan kuvaa omasta itsestään. Opiskelija ajatteli uusien tulevien tilanteiden ja haasteiden varmistavan hänelle sitä, minkälainen hän on ihmisenä. Myös toinen opiskelija pohti tutun ja oman kohtaamista. Ajatuksissa oli oppiminen oman ja tutun arvostamisesta ja erilaisuuden ymmärtämisestä.

Opiskelijoiden tiedot NSS-vaihto-ohjelmaa kohtaan olivat saatu lähinnä NSS-ohjelman opiskelijavaihtoon lähtijöille tarkoitettussa valmennuksesta. Kovin varmalla pohjalla opiskelijoiden tiedot eivät olleet NSS-projektista tai CIMOsta. Tiedot NSS-ohjelmasta ja CIMOsta rajoittuvat lähinnä opiskelijaliikkuvuuteen ja sen rahoitukseen. Myös verkostoituminen oli opiskelijoiden tiedossa. Opiskelijat olivat osallistuneet CIMO vaihtoinfoon Helsingissä, jossa tietoa NSS-ohjelmasta oli kerrottu. Aiemmin tieto ohjelmasta oli ollut vielä vähäisempää. Opiskelijat mainitsivat myös tietävänsä, että ohjelma on osa Suomen kehitysyhteistyötä.

Vaikka kehitysyhteistyön näkökulma ei ollut haastateltaville uusi, on se kaukainen asia jota ei ole paljoa mietitty. Toinen opiskelijoista kuvaakin vaihtoon lähtemistä pareminkin itsekkäistä syistä tai itsensä kehittämisenä kuin kehitysyhteistyön näkökulmasta. Ajatus opiskelijavaihdosta kehitysyhteistyönä tuntui opiskelijoista jopa kummalliselta ajatukselta.

A1: No ehkä se tuntuu aika hassulta, että, että minä oon kuitenkin hyvin itsekkäistä syistä lähössä sinne, et se on mukamas jotain suurta, hyvää kehitysyhteistyötä, ni se on tosi kummallinen ajatus.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tulokset olivat osittain ennakko-oletusteni kaltaisia, koska taustalla olivat vahvasti omat vaihto-opiskelijakokemukset. Oli kuitenkin mielenkiintoista haastatella vaihtoon lähdössä olevia opiskelijoita aidossa tilanteessa, jossa opiskelijoilla ei vielä ollut minkäänlaista kokemusta opiskelijavaihdosta.

Haastatteluista käy ilmi, että opiskelijoilla on jo valmiiksi jonkin verran tietoa ja jonkinlaisia käsityksiä opiskelijavaihdosta Etelä-Afrikassa. Nämä käsitykset ovat muodostuneet pääasiassa aiempien opiskelijavaihtoon osallistuneiden opiskelijoiden kokemusten perusteella. Opiskelijat myös kokivat vaihtoon lähtemisen helpoksi ja jo muodostuneeseen verkostoon on helppo lähteä, vaikka Etelä-Afrikka maana tuntuukin kaukaiselta ja ehkä hieman pelottavalta. Tämä kertoo mielestäni siitä, että Jyväskylän musiikin laitoksen NSS-projekti on onnistunut ja kehittynyt. Valmis projekti ja verkostoituminen tuottavat turvallisuuden tunnetta ja ehkä myös kiinnostusta muutoin outoa ja vierasta kohtaan.

Opiskelijat kertoivat odottavansa ulkomailla ollessaan oppivansa vieraan kulttuurin ja musiikin lisäksi myös itsestään ja omasta kulttuuristaan. On mielenkiintoista, että jo lähtevä opiskelija ajattelee kohtaavansa omat tapansa ja asenteensa ulkomailla ollessaan. Monet tutkimukset tukevat ajatusta, jonka mukaan vierautta kohdatessaan joutuu kokemaan myös oman kulttuurinsa. Tämän tutkimuksen perusteella opiskelijat osaavat jo ennen lähtöä aavistaa, että oman kulttuurin pohtiminen on osa vieraassa kulttuurissa olemista. Opiskelijat potivat myös muita motiiveja vaihtoon lähtemiseen. Itsensä kohtaamisen lisäksi suuriin syy vaihtoon lähtöön on kokemusten saaminen. Opiskelijat kokevat, että Etelä-Afrikka on mielenkiintoinen kohde, ja todella erilainen maa, jossa opiskelijat odottivat kokevansa asioita joita ei suomessa tai edes Euroopassa voi kokea.

Musiikillisista asioita opiskelijat odottivat oppivansa erityisesti afrikkalaista musiikkia. Opiskelijoilla ei ollut kuitenkaan tarkkaa tietoa opinnoista kohdeyliopistossa. Opiskelijat olivat luottavia opintojen ja käytännönjärjestelyjen suhteen. Opiskelijat olivat ensimmäisiä suomalaisia vaihto-opiskelijoita kohdeyliopistossa, joten kokemusta ei juuri tästä yliopistosta ollut. Kuitenkin

opiskelijat olivat luottavaisin mielin lähdössä. Tähän luottamukseen on syynä varmasti osakseen jo muodostuneet verkostot ja valmiit tuttavat.

Opiskelijoiden tietämys NSS-projektista on hyvin vähäinen. Ohjelman tavoitteet niin kansallisella kuin projektikohtaisella tasolla ovat opiskelijoille kaukaisia asioita. Haastattelussa käy ilmi, että opiskelijat ajattelevat projektin olevan keino päästä opiskelijavaihtoon Etelä-Afrikkaan. Opiskelijoita ei voi syyttää projektin vähäisestä tietämyksestä, koska sitä ei heiltä vaadita, mutta mielestäni jatkossa ohjelman kansallisista ja projektikohtaisista tavoitteista olisi hyvä puhua ja niitä tuoda esiin muun NSS-ohjelmaan liittyvän lisäksi myös opiskelijoille. Kehitysyhteistyönäkökulma oli haastattelussa opiskelijoille myös uusi. Myös tämä seikka liittyen projektiin olisi hyvä tuoda selkeämmin esiin. Projektin tavoitteena on tukea Suomen kehitysyhteistyön tavoitteita, mutta haastattelun perusteella opiskelijoille tämä ei ole kovinkaan selvä asia.

Olisi mielenkiintoista saada jatkotutkimusta siitä, miten opiskelijoiden oletukset opiskeluvaihtoa kohtaan ovat käyneet toteen. Oman kokemukseni kautta monet opiskelijoiden ajatuksista tuntuvat tutuilta. Haastattelusta käy kuitenkin mielestäni ilmi se, että lähtevät opiskelijat eivät lopulta tiedä paljoakaan vaihto-opiskelijana olemisesta varsinkaan, kun opiskelijat olivat ensimmäisiä opiskelijoita kohdeyliopistossa. Opiskelijat ovat kuitenkin todella avoimia ja luottavaisia lähtemään, joka kertoo opiskelijoiden motivaatiosta lähteä vieraaseen kulttuuriin ja vieraaseen maahan. Luottamusta on toki rakennettu jo monia vuosia projektin puitteissa, mutta yksittäiselle opiskelijalle lähteminen vieraaseen maahan vaatii rohkeutta ja uskallusta. Positiivisen asenteen ja avoimuuden kautta opiskelijoilla tulee olemaan helpompaa, kuin niillä, joilla on suuret odotukset ja vaatimukset opiskeluvaihtoa kohtaan.

Jatkossa aion jatkaa aiheen tutkimista. Mielenkiinnon kohteenani ovat opiskelijavaihdossa saadut kokemukset ja NSS-ohjelman opiskelijavaihdon käytännön asiat. Mielenkiinnon kohteena on tietää mitä Etelä-Afrikassa vaihdossa olleet opiskelijat itse ajattelevat kokeneensa opiskelijavaihdossa, ja mitä eväitä opiskelijavaihto antaa muusikkouteen ja musiikinopettajuuteen. Tätä aihetta aion tutkia tulevassa pro Gradutyössäni.

LÄHTEET

Airas, M. (2006). *Katsaus NORTH-SOUTH –ohjelman tuloksiin CIMO 22.11.2006*
http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwsstructure/15135_NorthSouthSouth_2009_katsaus_tuloksiin_04-06.pdf Viitattu 11.10.2011

CIMO (2011a). *Mikä on CIMO?*

http://www.cimo.fi/cimo_asiantuntijana/mika_on_cimo Viitattu 11.10.2011

CIMO (2011b) *NORTH-SOUTH-SOUTH Higher Education Institution Network Programme*

<http://www.cimo.fi/ohjelmat/north-south-south> Viitattu 5.9.2011

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Helsinki: Gummerus.

Finlex: (19.12.2008/951).

Garam, I. (2000). *Kansainvälisyyttä käytännössä: suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta*. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus.

Garam, I. (2007). *Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2006*. Helsinki: Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO.

Halme A-K. (2005). *Maua Mazuri yapendeza: laululeikkien tarkastelua Tansanian musiikki- ja kulttuuriperinteen valossa*. Musiikkikasvatuksen pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2001). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi

Kaikkonen, P. (2004). *Vierauden keskellä: vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurienvälisen kasvatuksen aineksia*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.

Kehityspoliittinen ohjelma (2007) Ulkoasiainministeriö

Korhonen, E. Lipsanen, L. Salin M-L. (2007). *Terve tulevaisuus!: YK:n vuosituhatavoitteet ja terveys*. Helsinki: Väestöliitto.

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009-2015 (2009) Helsinki: Opetusministeriö, koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.

Kivinen, S. (2004). *You can't do crime if you do music: soittoharrastuksen vaikutus eteläafrikkalaisen STTEP-musiikkikoulun oppilaiden elämätkuvaan*. Musiikkikasvatuksen lisensiaatin työ. Jyväskylän yliopisto.

Lehtonen, J. (1993). *Kulttuurien kohtaaminen: näkökulmia kulttuurienväliseen kanssakäymiseen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto

Mikkola, M. & Snellman, O. (2006). *Evaluation of CIMO North-South Higher Education network programme: final report*. Helsinki: Ministry for Foreign Affairs of Finland, Department for Development Policy.

Nettl B. (1998). An Ethnomusicological Perspective. Teoksessa B. Lundquist, C. K. Sze-go ym. (toim.) *Music of the World's Cultures: a source book for music educators*. International Society for Music Education.

NSS-hakemus (2009). Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen NSS-hakemus 2009. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Julkaisematon projektihakemus.

Opetusministeriö (2008). *CIMOn kehittämistyöryhmän muistio: Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:16*. Helsinki: Opetusministeriö. Saatavana verkkojulkaisuna (ISBN 978-952-485-514-3, PDF).

Project Plan (2010). Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen NSS-hakemus kaudelle 2011-2013. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Julkaisematon.

Silfverberg, R. (2011). *Musiikinopetuksen haasteita ja mahdollisuuksia monikulttuurisessa koulussa: sukellus kahden monikulttuurisen yläkoulun musiikinopetuksen arkeen*. Musiikkikasvatuksen pro gradu-työ. Jyväskylän yliopisto.

Siljander, E. (2004). *Kehitysyhteistyöprojekti kulttuurisena oppimisprosessina: Suomen ISME:n kuoronjohtajakoulutus Etelä-Afrikassa 2001-2002*. Musiikkikasvatuksen lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto.

Stenbäck, T. (2009). *Evaluation: the North-South-South higher education institution network programme*. Helsinki: Ministry for Foreign Affairs of Finland.

Taajamo, M. (1999). *Ulkomailla opiskelu - kulttuurinen kehitystehtävä*. Jyväskylä. Koulutuksen tutkimuslaitos.

Typpö, M. (2008). *Umuntu ungumuntu ngabantu. Suomalaisena musiikinopettajana monen kulttuurin Etelä-Afrikassa*. Musiikkikasvatuksen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

YK Vuosituhattulistus 2000 <http://www.ykliitto.fi/vuosituhattulistus/julistus/etusivu>. Viitattu 30.8.2011

LIITE 1

Haastattelurunko

Lähdön motiivit

- Miksi haluat lähteä vaihto-opiskelijaksi?
- Oletko aiemmin asunut/matkustanut ulkomailla?
- Milloin päätös lähdöstä syntyi?
- Onko aiemmin ollut ajatuksia vaihtoon lähdöstä?
- Miksi ko. maahan?
- Mitä hyötyä koet siinä, että lähdet vaihto-opiskelijaksi?
- Miltä tuntuu lähteä?
- Miltä tuntuu jättää perhe/ystävät/poika- tai tyttöystävä?
- Minkälainen ihmisen tulee olla joka lähtee, jotta pärjää?

Odotukset vaihto-opiskelusta

- Mitä odotuksia sinulla on vaihto ajasta?
- Minkälaisia sosiaaliset suhteet tulevat olemaan, mistä kavereita?
- Minkälaista opiskelu on? Mitä haluat/haluaisit opiskella?
- Minkälainen yliopisto?
- Minkälainen maa? Oletko ottanut selvää maasta? Mistä tietoa?
- Mitä pelkoja on? Mikä on/voi olla vaikeaa?
- Mitä ajattelet ajasta?

Eläminen vieraassa kulttuurissa

- Miten ajattelet pärjääväsi uudessa kulttuurissa?
- Miten kieli?
- Miten suhtaudut kulttuuriin?
- Mitä voit oppia?

Hakuprosessi

- Miten hakuprosessi toimi?
- Minkälaista tiedotus on ollut?
- Onko ollut tarpeeksi tietoa?
- Mikä on ollut paras informaation lähde?
- Raha-asiat
- Asuminen
- Yliopistot
- Valmennus, oliko riittävästi tietoa, tarvitaanko tutoreita...
- Vaihdon tavoitteet, oliko tiedossa?

NSS-projekti

- Mitä tiedät NSS-ohjelmasta?
- Intensiivikurssista?

- Kehitysyhteistyöstä ja omasta panoksesta siihen?

Vaihdon vaikutukset

- Itseen: muusikkona, ihmisenä, ammatinvalintaan
- Yliopistoihin
- Muihin ihmisiin, opettajana, opiskelij